

Departamenti i Mbiqyrjes së Tregut të Sigurimeve

**Departamenti i Mbiqyrjes së Tregut të Kapitaleve
dhe Fondeve**

**Analizë mbi përdorimin e monedhës kombëtare në tregjet
financiare, nën mbikëqyrjen e Autoritetit të Mbiqyrjes
Financiare**

Mars 2022

Përmbajtja

Përmbajtja.....	2
I. Hyrje.....	3
II. Përdorimi i monedhave të huaja sipas tregjeve.....	4
A. Tregu i sigurimeve	4
1. Informacion mbi primet e shkruara bruto.....	4
2. Informacion mbi depozitat bankare të shoqërive të sigurimit.....	6
3. Informacion mbi investimet financiare të shoqërive të sigurimit.....	11
B. Tregu i Kapitaleve	12
1. Tregu me pakicë.....	12
2. Bursa Shqiptare e Titujve.....	14
3. Obligacionet me ofertë private.....	14
C. Tregu i Fondeve të Investimit dhe të Pensioneve	16
III. Përfundime.....	17

I. Hyrje

Ministria e Financave dhe Ekonomisë, Autoriteti i Mbikëqyrjes Financiare dhe Banka e Shqipërisë nënshkruan një Memorandum Bashkëpunimi “Për zgjerimin e përdorimit të monedhës kombëtare në sistemin financiar dhe në ekonominë shqiptare” në muajin prill të vitit 2017, ku angazhohen të ndërmerren veprime për të ulur nivelin e përdorimit të monedhave të huaja në ekonomi sipas sektorëve të cilët mbikëqyrin, monitorojnë apo operojnë në aktivitetin e tyre.

Duke qenë se në vendin tonë është krijuar një traditë e përdorimit të gjerë të monedhave të huaja (valutat), kryesisht të Euros dhe dollarit amerikan, masat që duhet të ndërmerren për minimizimin e përdorimit të monedhave të huaja duhet të jenë të kujdesshme dhe të argumentuara, për të qenë efektive.

Autoriteti i Mbikëqyrjes Financiare (më tej, Autoriteti) monitoron me kujdes përdorimin e monedhave të huaja në tregjet financiare nën mbikëqyrje. Lidhur me veprimtarinë në valutë, në këtë raport janë përfshirë:

Informacion për tregun e sigurimeve sipas produkteve dhe investimeve nga shoqëritë, informacion për fondet e investimeve dhe të pensioneve vullnetare private. Disa nga produktet financiare të këtyre institucioneve, operojnë në valutë për arsye objektive.

Të tillë janë, për shembull disa produkte të sigurimit të detyrueshëm motorik, si polica kufitare dhe kartoni jeshil. Produkti i kartonit jeshil është produkt ndërkombëtar sigurimi, i cili lëshohet në monedhën Euro, pasi edhe detyrimet që i lindin shoqërisë së sigurimit jashtë territorit të Republikës së Shqipërisë për pagesë dëmshpërblimi nga ky sigurim janë në Euro. Polica kufitare lëshohet në pikat e kalimit kufitar gjatë hyrjes së automjeteve me targa të huaja në territorin e Republikës së Shqipërisë dhe pagesa e primit të policës në monedhën vendase do të vështirësonte procesin e pajisjes së konsumatorit me këtë policë sigurimi. Po kështu, disa nga produktet kryesore të aktivitetit të sigurimit, si sigurimi i pronës me përfitues bankat tregtare ose sigurimi i Jetës së debitorit, janë të lidhura ngushtësisht me monedhën e kredisë. Monedha në të cilën disbursohet kredia dikton dhe monedhën e lëshimit të policës, për shkak të nevojës për të rikuperuar në të njëjtën monedhë vlerën e detyrimit, në rastin e ndodhjes së ngjarjes së sigurimit.

Tek fondet e investimit, në disa prej tyre, natyra e profilit të veprimtarisë kërkon investimin e tyre në aksione apo tituj të tregjeve ndërkombëtare, pra realizohet në valutë. Gjatë vitit 2021, vlera e aseteve neto të fondeve në Euro ka pësuar rritje në krahasim me fundvitin 2020, si rezultat i hyrjes në treg të fondeve të reja, por pesha specifike që këto fonde zënë ndaj totalit të aseteve neto të tregut të fondeve të investimit është ulur nga 13.02% në 11.68%.

II. Përdorimi i monedhave të huaja sipas tregjeve

A. Tregu i sigurimeve

1. Informacion mbi primet e shkruara bruto

Referuar të dhënave për 31.12.2021, primet e shkruara bruto¹ për të gjithë aktivitetin e tregut të sigurimeve Jo-Jetë dhe Jetë rezultojnë në rreth 19.3 miliardë lekë. Rreth 30% e tyre është realizuar në monedhën Euro.

Në mënyrë të detajuar, vihet re se përveç produkteve të detyrueshme të Kartonit Jeshil dhe Sigurimi Kufitar, ka edhe disa produkte vullnetare që rezultojnë me të ardhura pothuajse 100% të realizuara në Euro, siç është Sigurimi i kombinuar i Aksidenteve personale dhe shëndetit, Sigurimi i Jetës në Udhëtim dhe Sigurimi i Jetës së Studentit. Gjithashtu, produktet që shfaqin një vlerë të primeve të shkruara në përqindje të lartë në Euro janë: Sigurimi Kasko, Sigurimi i Aksidenteve dhe Shëndetit, Sigurimi i Pronës, Sigurimi Inxhinierik, si: Sigurimi i të Gjitha Risqeve në Ndërtim (CAR)² në aktivitetin e sigurimit Jo-Jetë dhe Sigurimi i Jetës me Kursim, Sigurimi “Cash Plan”³ dhe “Flexi Plan”⁴ për Sigurimin e Jetës. Ndërkohë, produktet si Sigurimi i Mallit në Transport apo Sigurimet Inxhinierike paraqesin një nivel të lartë Euroizimi për shkak të interesit të siguruar nga këto kontrata, interes i cili vlerësohet kryesisht në Euro në rastet e import-eksporteve dhe sigurimeve inxhinierike që përfshijnë vepra madhore të infrastrukturës, përfshirë ato me shoqëri ndërkombëtare.

Referuar grafikut 1, në 31.12.2021 pesha e primeve të shkruara në Euro kundrejt totalit për aktivitetin e Sigurimit Jo-Jetë ka pësuar rritje me rreth 3.3% krahasuar me fund vitin 2020, duke shkruar në 29.7% nga 26.4%. Ndikimi kryesor vjen nga rritja e primeve të shkruara, me rreth 10 milionë euro apo 30.1% krahasuar me vitin 2020, në linjat e sigurimit të detyrueshëm Karton Jeshil e Sigurim Kufitar, për shkak të heqjes së kufizimeve të lëvizjes.

Siç vërehet në grafikun e mëposhtëm, në 31.12.2021, klasat që kanë shfaqur rritjen më të theksuar të primeve të shkruara në Euro në krahasim me 31.12.2020, janë: Sigurimi i Marinës, me rritje me 7.64% (nga 2.1% në 9.74%), Sigurimi i Garancisë, me rritje 4.91% (nga 15.84% në 20.75%), Sigurimet Motorike me rritje të peshës me 3.73% (nga 17.86% në 21.59%), pasuar nga Përgjegjësitë Civile me rritje të peshës me 1.39% (nga 44.5% në 45.89%). Ndërsa, rënie në peshë të primeve të shkruara në Euro në krahasim me 31.12.2020 janë: Sigurimet Inxhinierike me rënie

¹ Primet e shkruara bruto janë të ardhura për shoqëritë e sigurimit dhe si të tilla, këto dy terma përdoren në këtë material si zëvendësues të njëri-tjetrit.

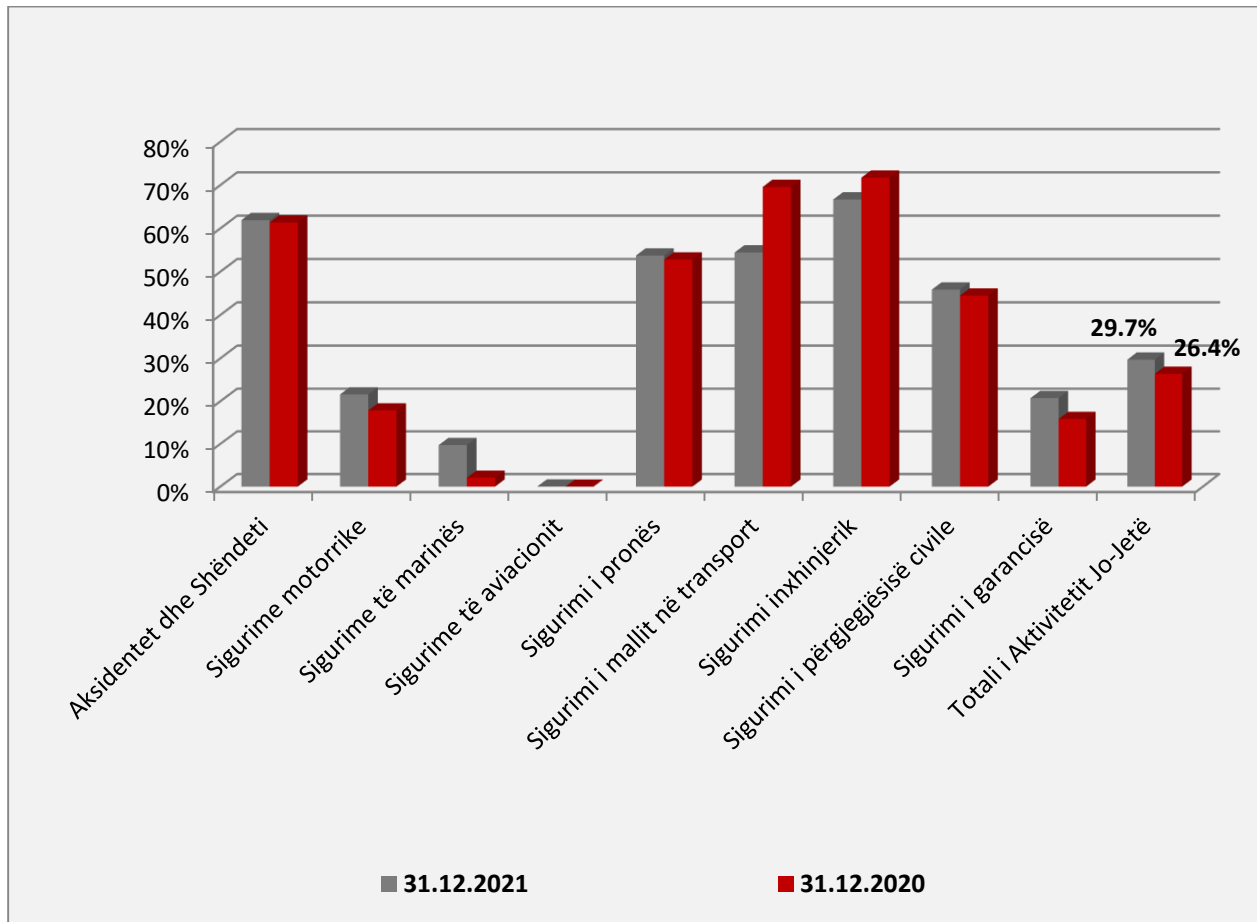
² Produkt Sigurimi Jo-Jetë, i cili ofron mbulimin me sigurim nga të gjitha rreziqet për fazën e ndërtimit të objekteve dhe gjithashtu edhe për një afat garancie pas përfundimit të punimeve.

³ Produkt Sigurimi Jete, i cili garanton mbulimin e shpenzimeve për problemet shëndetësore të paparashikuara të personit të siguruar.

⁴ Produkt Sigurimi Jete, i cili mbulon humbjen e jetës si pasojë e aksidentit, humbjen e jetës nga faktorë natyrorë, paaftësinë e përhershme të plotë, paaftësinë e përhershme të pjesshme, etj.

të peshës me -5.04% (nga 71.72% në 66.68%) dhe Sigurimi i Mallit në Transport me rënie të peshës me -15.14% (nga 69.58% në 54.44%).

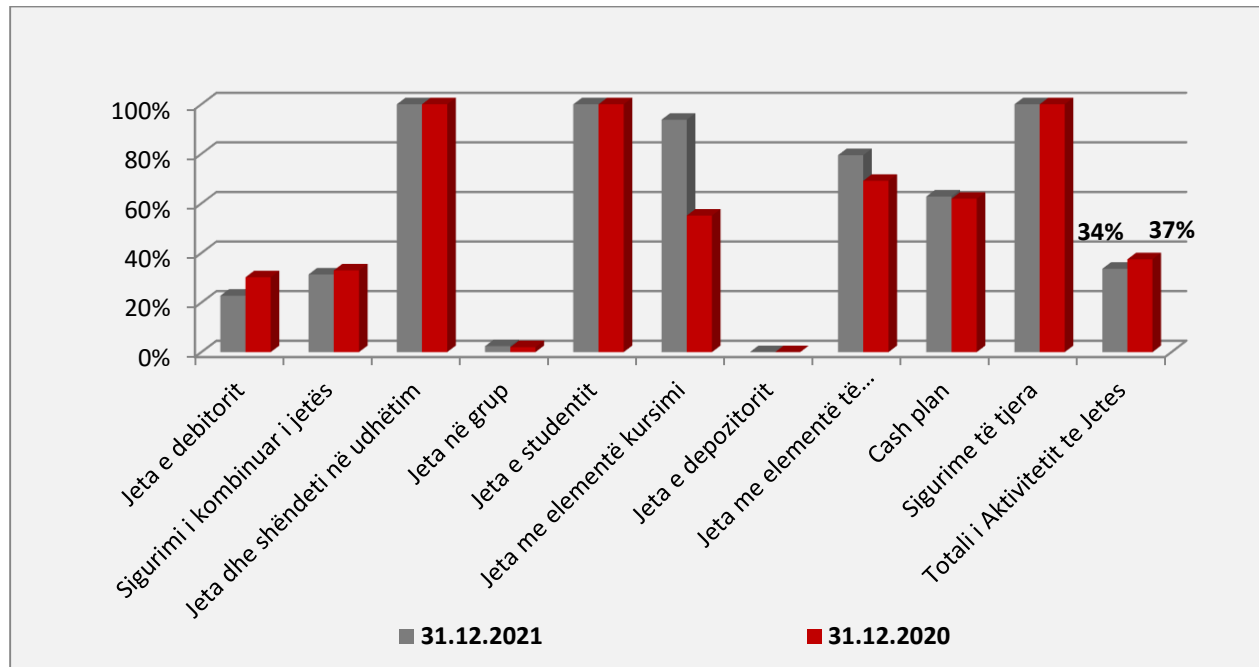
Grafik 1: Pesha e primeve të aktivitetit të sigurimit Jo-Jetë në EUR kundrejt totalit

Referuar grafikut të mëposhtëm, në 31.12.2021, pesha e primeve të shkruara në Euro kundrejt primeve të shkruara bruto në total për aktivitetin e Jetës ka shënuar ulje me rreth 3%, duke arritur në 34%, nga rreth 37% që ka qenë në 31.12.2020.

Siç vërehet në grafikun e mëposhtëm, në 31.12.2021, klasat që kanë shfaqur rënie më të theksuar të primeve të shkruar në Euro në krahasim me 31.12.2020, janë: Sigurimi i Jetës së Debitorit me rënie të peshës me 7% (nga 30% në 23%) dhe Sigurimi i Kombinuar të Jetës me 2% (nga 33% në 31%). Ndërkohë kemi rritje të konsiderueshme të peshës në euro për: Sigurimin e Jetës me elemente kursimi me rritje me 39% (nga 55% në 94%) dhe Sigurimin e Jetës me elementë të ndryshueshëm me rritje me 10% (nga 69% në 79%).

Grafik 2: Peshë e primeve të aktivitetit të sigurimit të Jetës në EUR kundrejt totalit

2. Informacion mbi depozitat bankare të shoqërive të sigurimit

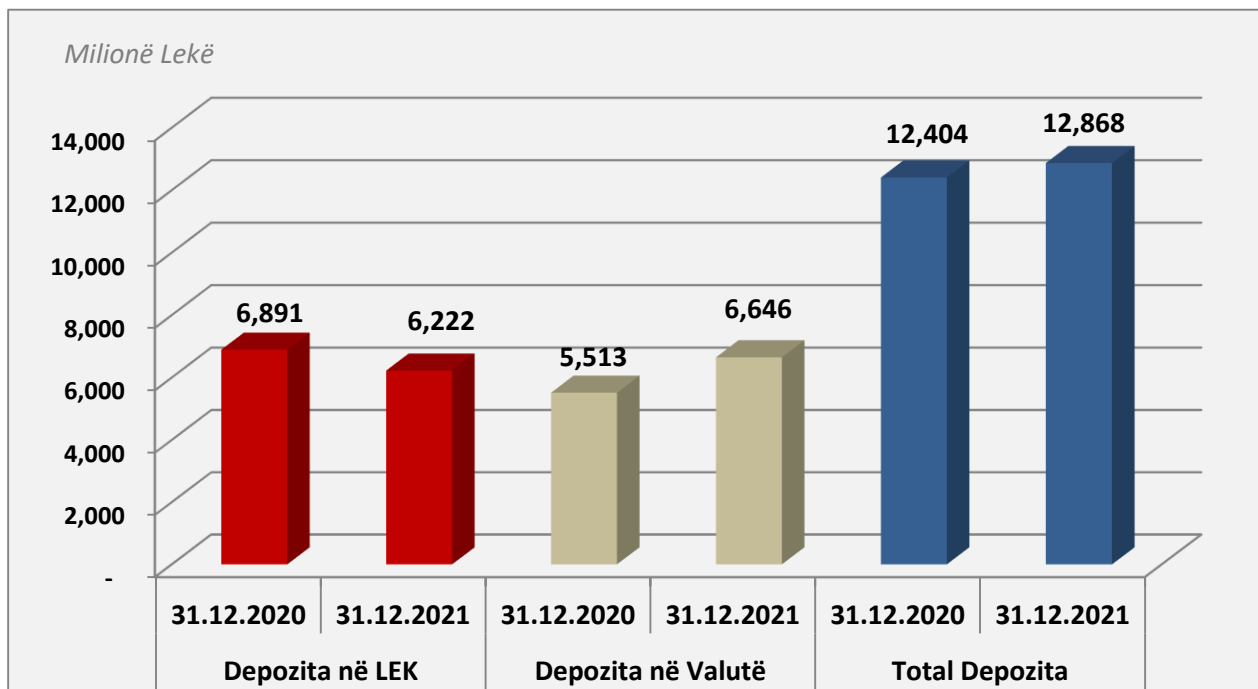
Depozitat e shoqërive të sigurimit për periudhën 31.12.2021, të investuara në monedhat Lekë dhe valutë të huaj, rezultojnë në vlerë totale rreth 12.8 miliardë Lekë. Nga këto depozita, në monedhën vendase Lekë janë investuar rreth 6.2 miliardë Lekë, ose rreth 48.3% e totalit të depozitave, ndërsa ato në valutë rezultojnë të jenë rreth 6.6 miliardë Lekë, ose rreth 51.7% e vlerës totale të depozitave.

Në depozitat në valutë të huaj, peshën kryesore e zënë depozitat e investuara në Euro, të cilat zënë rreth 90.8% të depozitave totale në valutë dhe 46.9% të depozitave totale (lekë+valutë), pjesa tjetër e depozitave janë të investuara në USD. Kundrejt fundit të vitit 2020, depozitat në valutë shënojnë një rritje të lehtë në vlerë dhe në peshë ndaj totalit të depozitave të shoqërive të sigurimit.

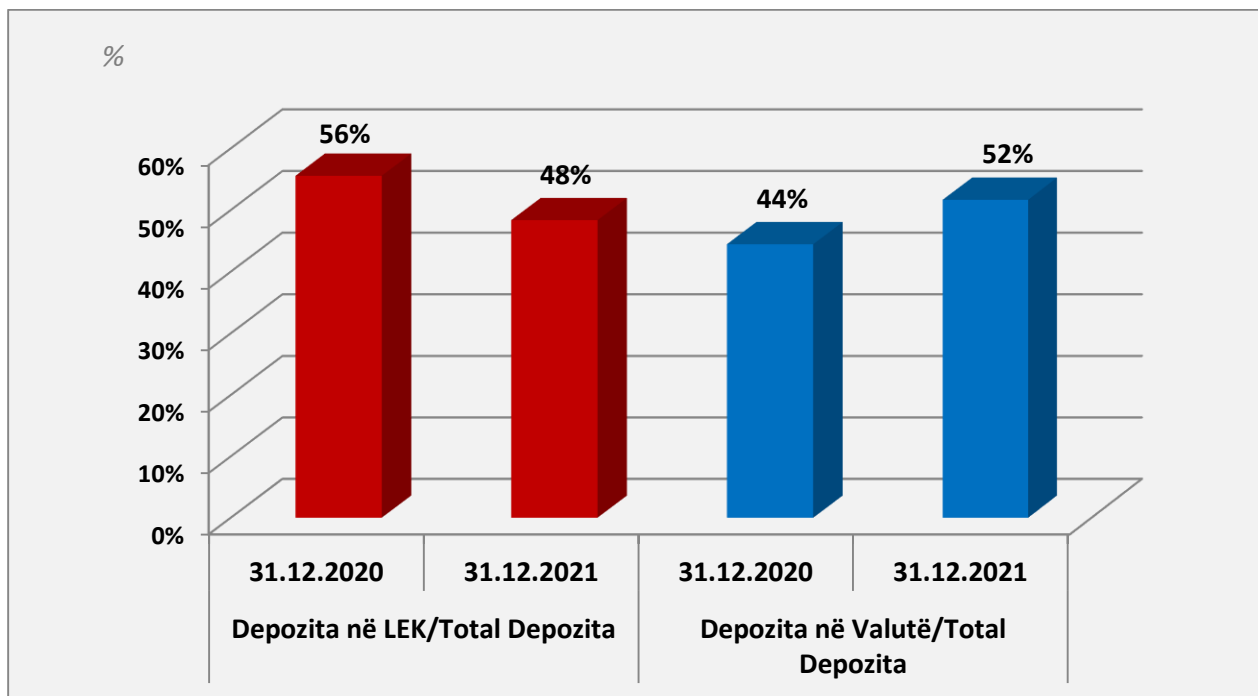
Në Milionë

	Depozita në Lekë		Depozita në USD		Depozita në Euro	
	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2021
Tregu Total	6,891	6,222	733	610	4,780	6,036

Grafik 3: Vlera e depozitave në Lekë dhe valutë për tregun e sigurimeve në total

Grafik 4: Pesha e depozitave në Lekë dhe në valutë kundrejt totalit të depozitave

a) Tregu i sigurimeve Jo-Jetë

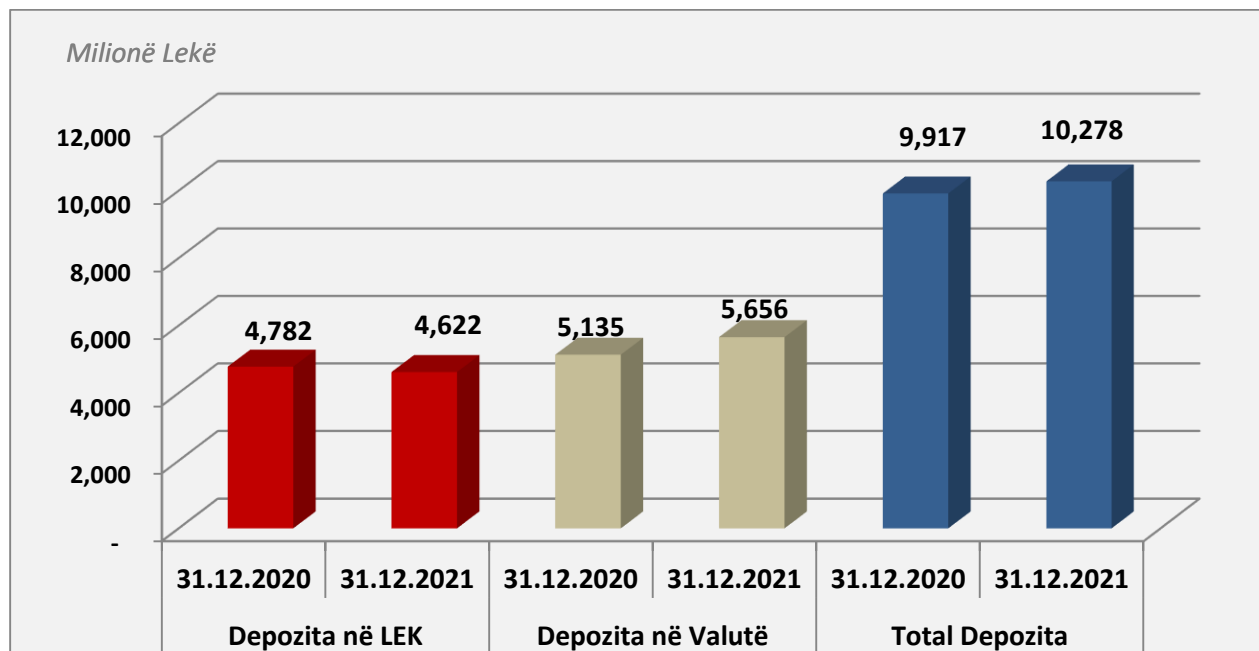
Përsa i përket tregut të sigurimit Jo-Jetë, për periudhën 31.12.2021, janë investuar 4.6 miliardë Lekë në depozita në Lekë, ose rreth 45% kundrejt totalit të depozitave, ndërsa rreth 5.6 miliardë Lekë janë investuar në depozita në valutë, ose rreth 55% kundrejt totalit të depozitave.

Në depozitat në valutë të huaj, peshën kryesore e zënë depozitat e investuara në Euro, të cilat kapin vlerën rreth 42.7 milionë Euro, ose kundravlerën rreth 5.1 miliardë Lekë. Depozitat e investuara në Euro zënë rreth 91.2% të depozitave totale në valutë dhe 50% të depozitave totale, pjesa tjetër e depozitave janë të investuara në USD. Kundrejt fundit të vitit 2020, depozitat në valutë kanë shënuar rritje ndaj totalit të depozitave me 10%. Pesha e depozitave në Euro ndaj totalit të depozitave është rritur me 16.6%, kjo jo vetëm për arsye të shtimit të depozitave në Euro, por edhe si pasojë e pakësimit të depozitave në Lekë. Rritje ka pësuar edhe pesha e depozitave në Euro ndaj depozitave në valutë.

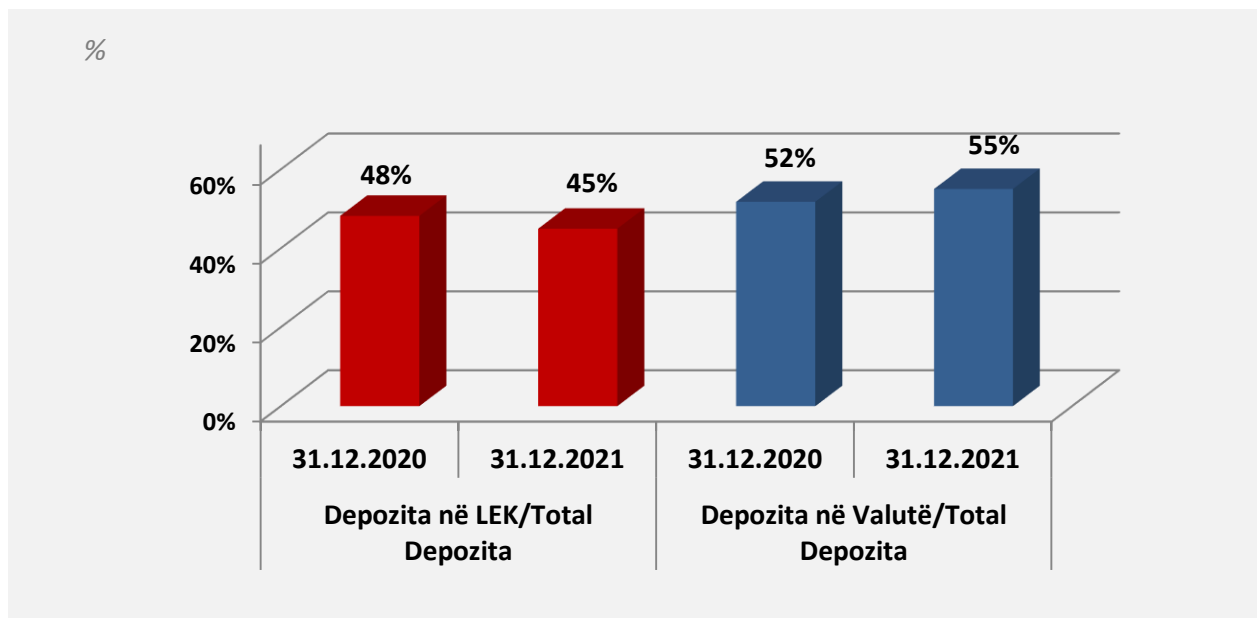
Në Milionë

	Depozita në Lekë		Depozita në USD		Depozita në Euro	
	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2021
Tregu Jo-Jetë	4,782	4,622	712	499	4,423	5,157

Grafik 5: Vlera e depozitave në Lekë dhe valutë për tregun e sigurimeve Jo-Jetë

Grafik 6: Pësja e depozitave në Lekë dhe në valutë kundrejt totalit të depozitave

b) Tregu i sigurimeve të Jetës

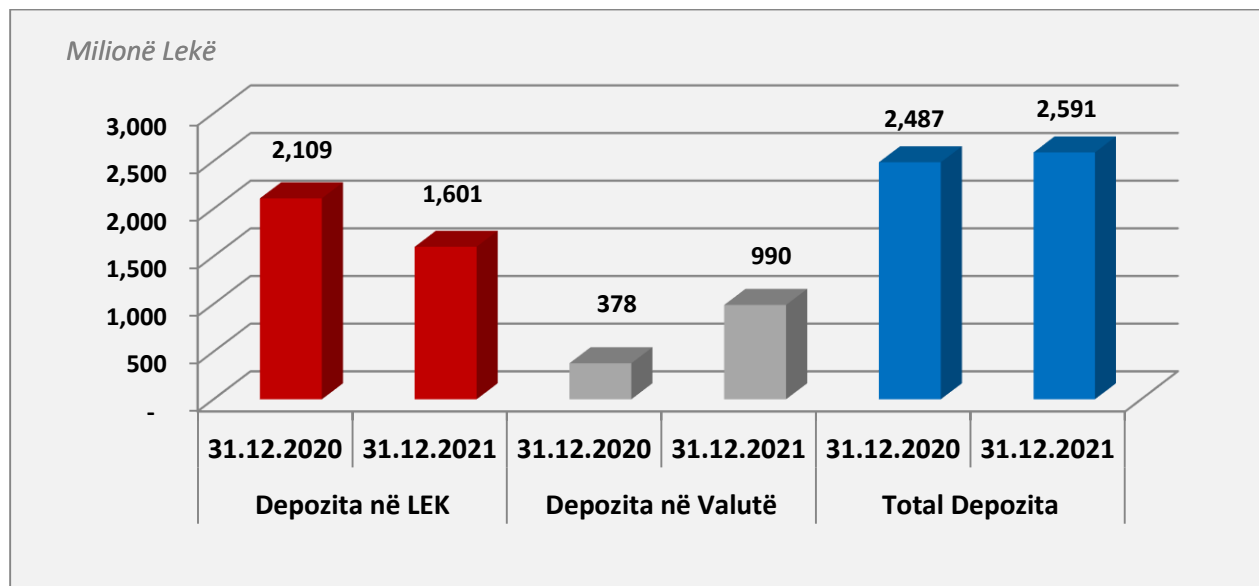
Përsa i përket tregut të sigurimit të Jetës, rreth 1.6 miliardë Lekë janë investuar në depozita në Lekë, ose 62% kundrejt totalit të depozitave, ndërsa rreth 0.9 miliardë Lekë janë investuar në depozita në valutë, ose 38% kundrejt totalit të depozitave.

Në depozitat në valutë të huaj, peshën kryesore e zënë depozitat e investuara në Euro, të cilat arrijnë vlerën rreth 7.3 milionë Euro, ose kundravlerën rreth 0.88 miliardë Lekë. Depozitat në Euro zënë rreth 89% të depozitave në valutë dhe 34% të depozitave totale. Pjesa tjetër e depozitave janë të investuara në USD. Raporti i depozitave në valutë me depozitat totale, ka pësuar rritje të ndjeshme në krahasim me fundin e vitit 2020.

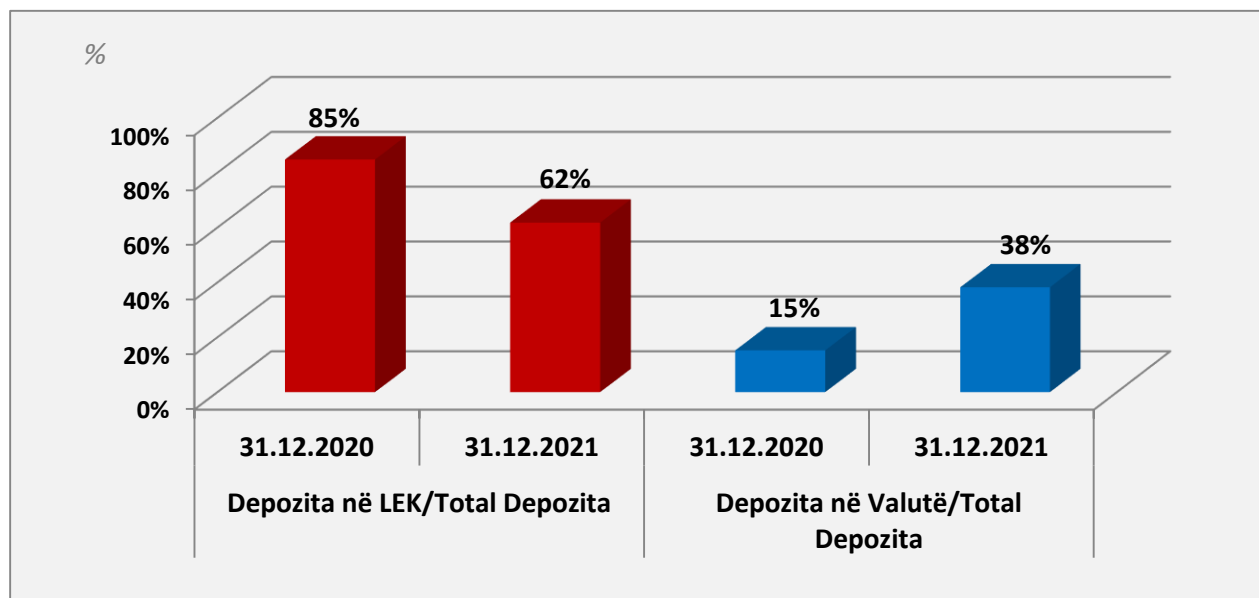
Në mln Lekë

	Depozita në Lekë		Depozita në USD		Depozita në Euro	
	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2020	31.12.2021
Tregu Jetë	2,109	1,601	21	111	357	879

Grafik 7: Vlera e depozitave në Lekë dhe valutë për tregun e sigurimeve të jetës

Grafik 8: Pësja e depozitave në Lekë dhe në valutë kundrejt totalit të depozitave

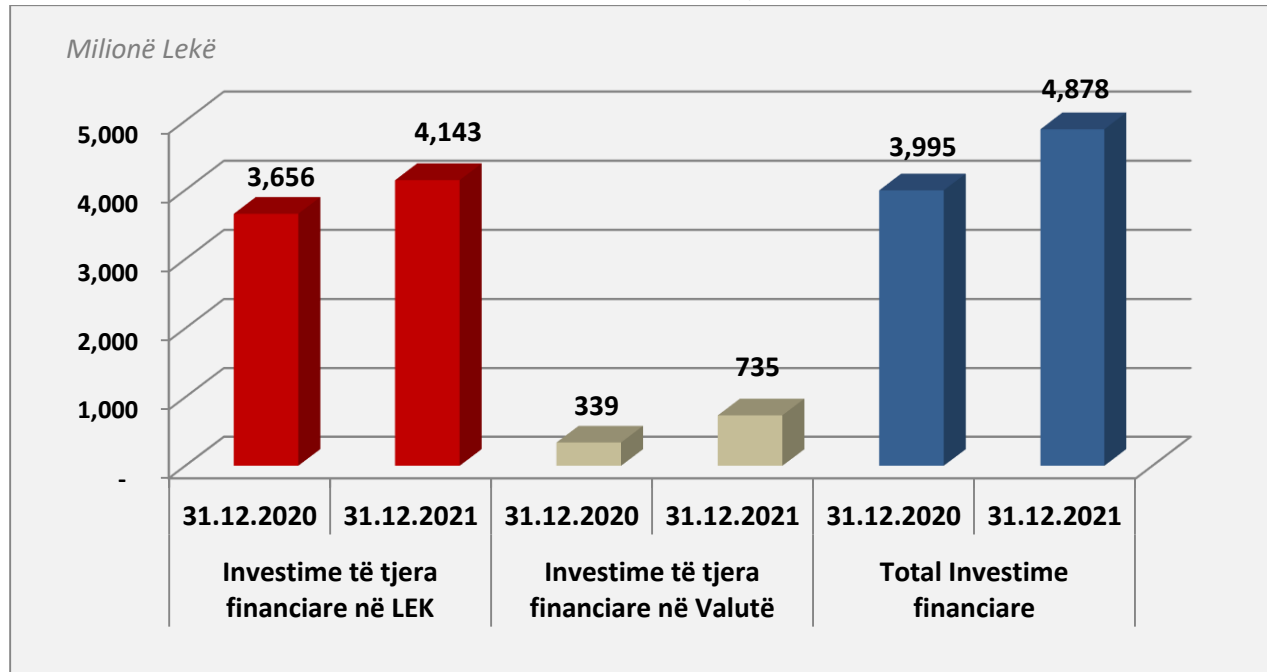
3. Informacion mbi investimet financiare të shoqërive të sigurimit

Investimet financiare të shoqërive të sigurimit për periudhën 31.12.2021, konsistojnë kryesisht në:

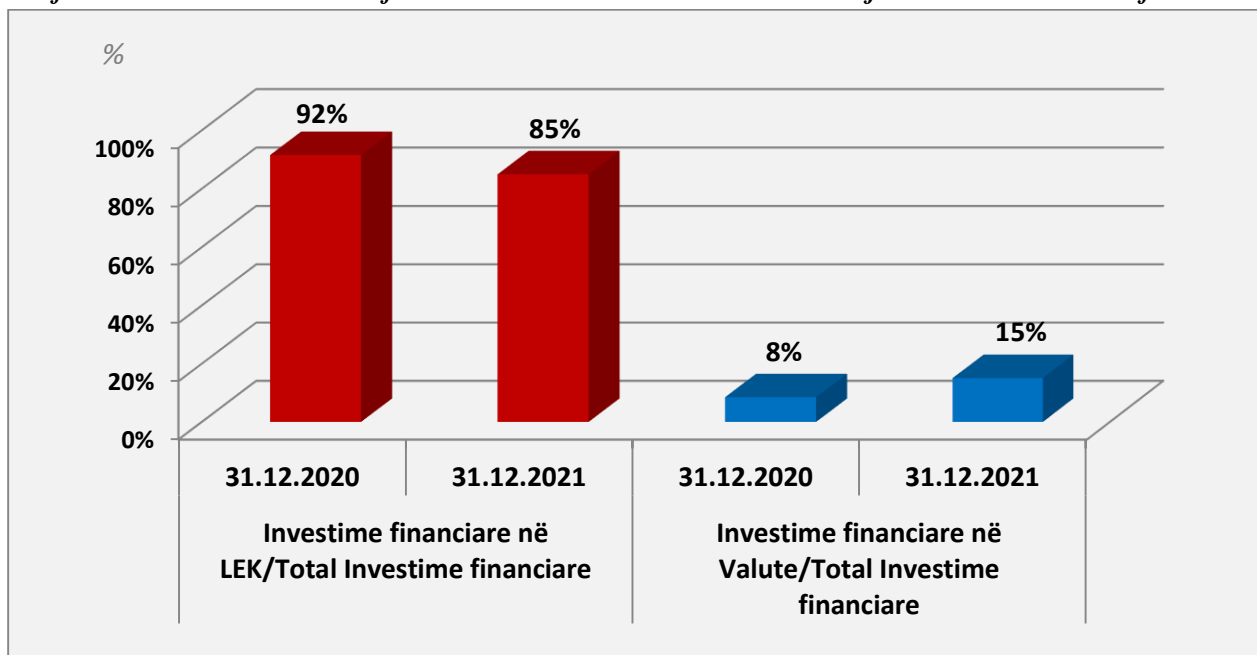
- Bono Thesari në Lekë, në vlerën 235.5 milionë Lekë, nga të cilat 193.5 milionë janë investuar nga shoqëritë e jo-jetës dhe 42 milionë Lekë nga shoqëritë e jetës. Këto investime nuk kanë pësuar ndryshime gjatë vitit 2021, krahasuar me fundvitin 2020.
- Obligacione në Lekë, në vlerën 3.79 miliardë Lekë, nga të cilat rreth 2.8 miliardë janë investuar nga shoqëritë e jo-jetës dhe 1 miliard Lekë nga shoqëritë e jetës. Këto investime janë rritur me 477 milionë Lekë gjatë 2021. Gjithashtu, shoqëritë e tregut të sigurimeve kanë investuar dhe në obligacione në Euro, në vlerën 6 milionë Euro duke reflektuar një rritje të ndjeshme krahasuar me 2020, me rreth 3.3 milionë euro.
- Kuota në fonde investimesh në Lekë, në vlerën 115 milionë Lekë, nga të cilat 100 milionë Lekë janë investuar nga shoqëritë e jo-jetës dhe 15 milionë lekë nga shoqëritë e jetës. Këto investime kanë pasur një rritje me 39 milionë Lekë gjatë vitit 2021.

Investimet financiare në valutë në 31.12.2021 janë të gjitha në monedhën Euro dhe përbëjnë rreth 15% të totalit të investimeve financiare. Gjatë vitit 2021 vihet re një rënie e investimeve financiare në monedhën Lekë nga 92% në 85%.

Grafik 9: Investimet financiare në Lekë dhe në valutë kundrejt totalit të investimeve financiare

Grafik 10: Pesha e investimeve financiare në Lekë dhe në valutë kundrejt totalit të investimeve financiare

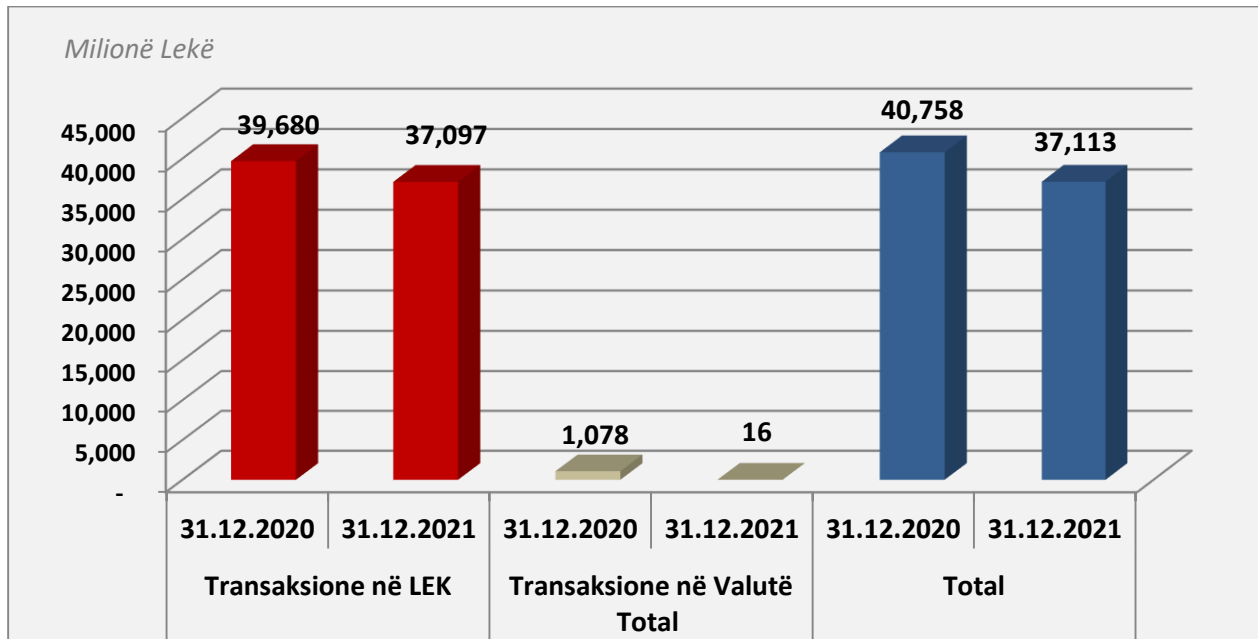
B. Tregu i Kapitaleve

Tregu i kapitaleve, i mbizotëruar nga titujt e borxhit të Qeverisë që janë kryesisht në lekë, karakterizohet nga një shkallë tepër e ulët e euroizimit. Pjesëmarrësit kryesorë në këtë treg përdorin kryesisht monedhën vendase. Megjithatë ka edhe emetues privatë të titujve që kanë kryer emetime në valutë. Autoriteti monitoron këtë treg për të vlerësuar ecurinë e treguesve dhe nevojën për masa specifike.

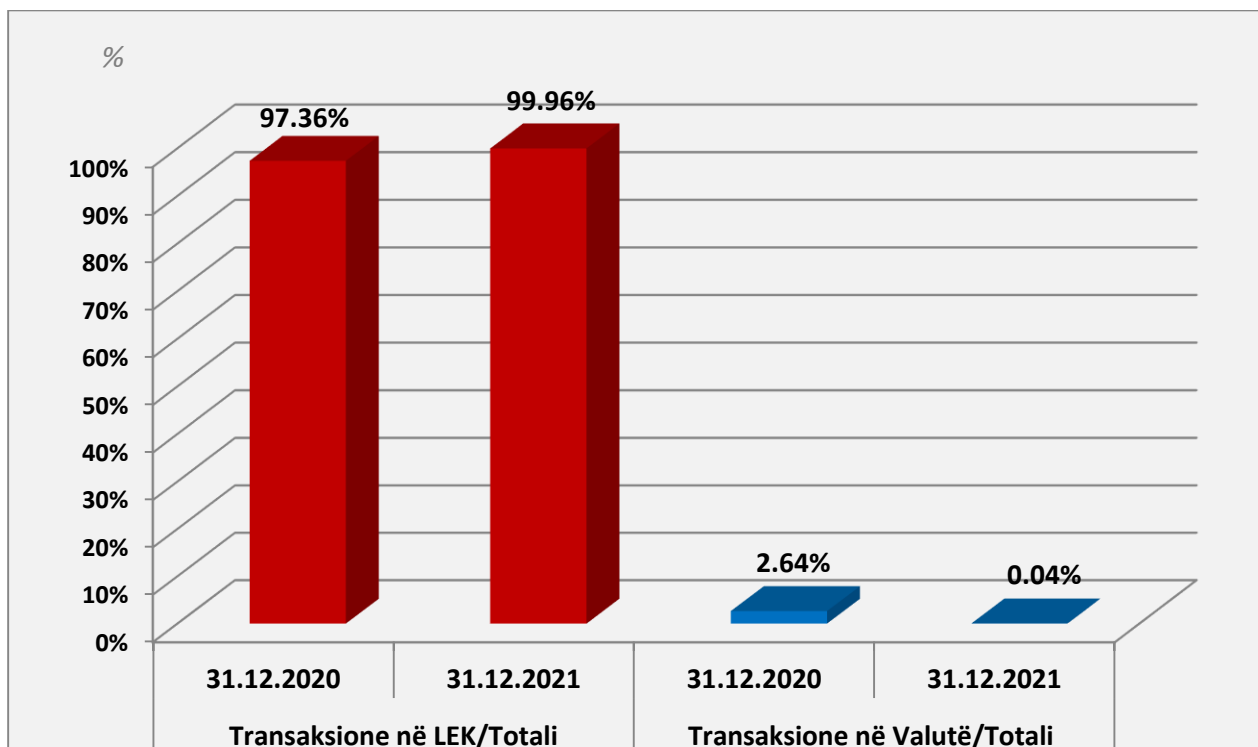
1. Tregu me pakicë

Të dhënat e tregut me pakicë përfshijnë tregtimin e titujve të borxhit të Qeverisë mes bankave të licencuara dhe investitorëve individualë apo personave juridikë, në lekë dhe monedhën Euro. Tregu me pakicë dominohet nga blerjet e bankave në tregun primar për llogari të investitorëve. Krahasuar me të njëjtën periudhë të një viti më parë, vihet re se transaksionet në valutë janë ulur: nga 2.64% transaksione në valutë ndaj totalit në fund të vitit 2020, në 0.04% në fund të vitit 2021.

Grafik 9: Tregu me Pakicë i titujve Qeveritarë

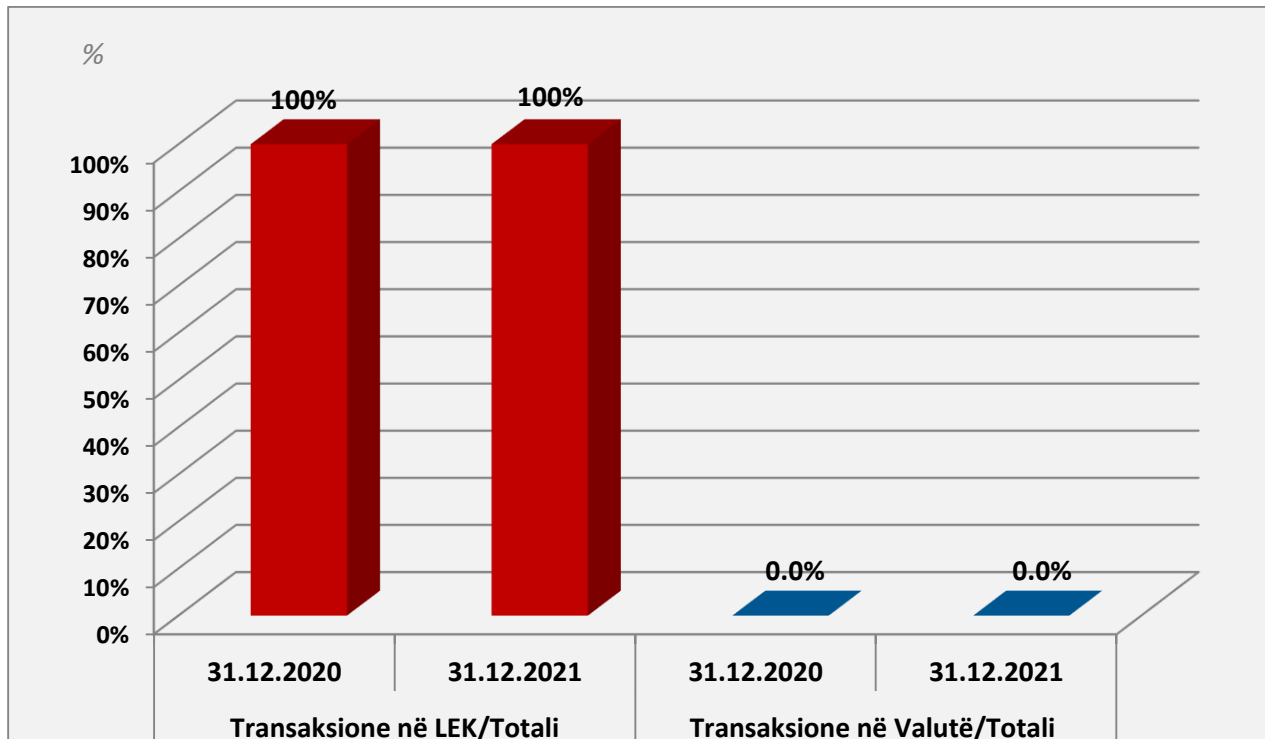
Grafik 10: Tregu me Pakicë i titujve Qeveritarë në %

2. Bursa Shqiptare e Titujve

Në Bursën Shqiptare të Titujve (ALSE), gjatë vitit 2020 dhe vitit 2021 janë realizuar vetëm transaksione në tituj të Qeverisë Shqiptare, të nominuar në lekë.

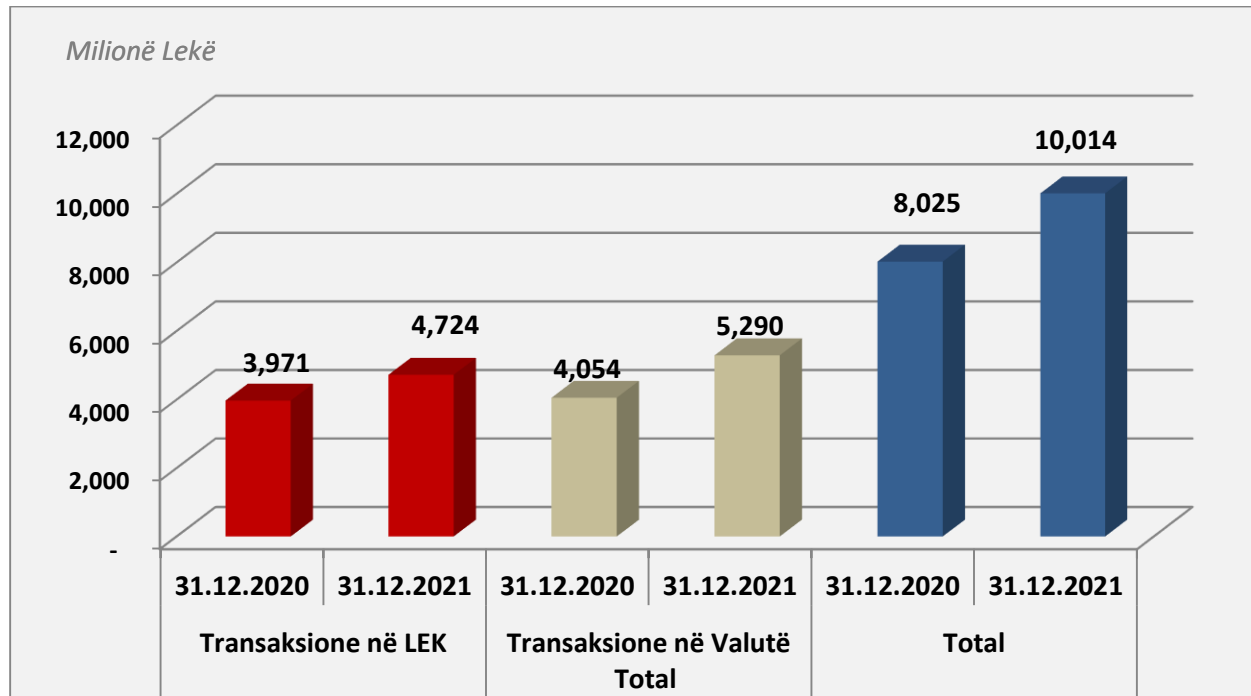
Grafik 11: Pesha e transaksioneve në Lek dhe në valutë kundrejt totalit të transaksioneve në Bursën Shqiptare të Titujve

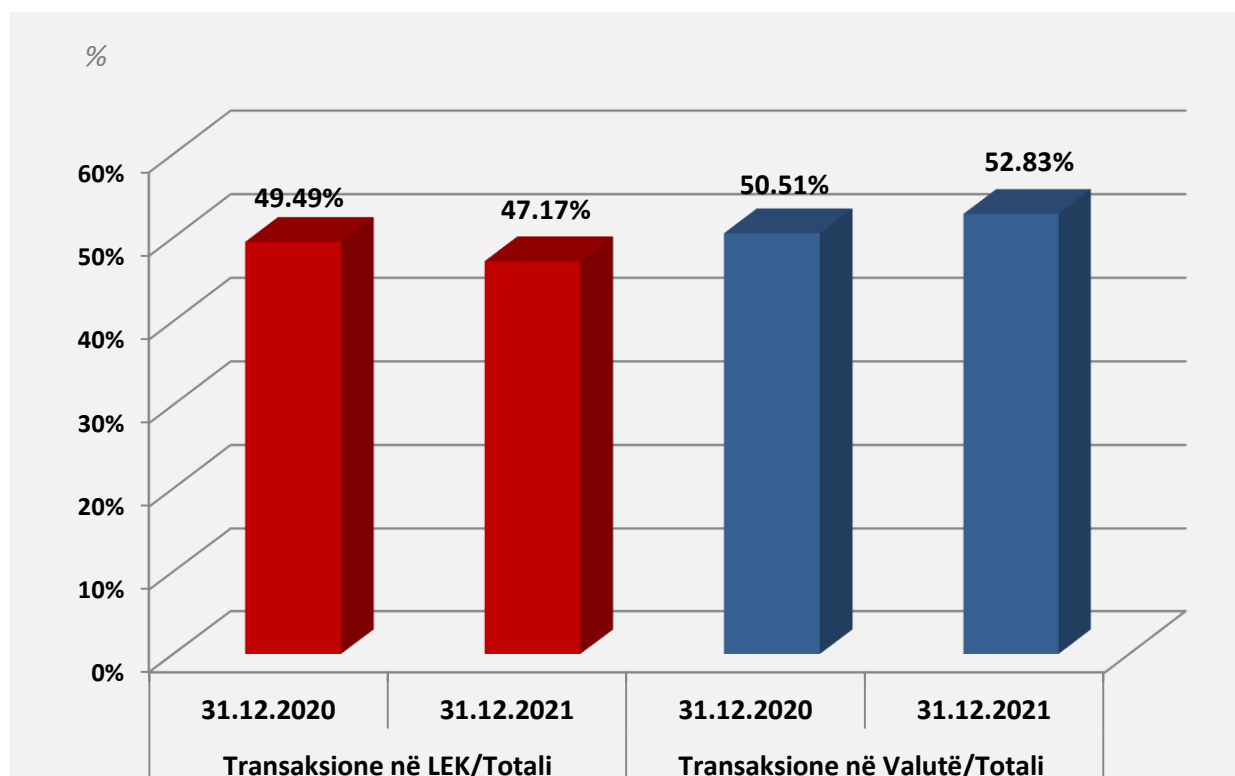
3. Obligacionet me ofertë private

Tregu i kapitaleve iu ofron shoqërive aksionare mundësi për sigurimin e fondeve të financimit për biznesin e tyre. Duke filluar nga dhjetori 2011, emetimi i obligacioneve nëpërmjet ofertave private ka qënë një burim financimi për banka, institucione financiare dhe shoqëri tregtare. Obligacionet janë emtuar në monedhën vendase dhe në valutë të huaj (EUR dhe USD). Totali i shumës së pashlyer të obligacioneve të emtuara nëpërmjet ofertave private në fund të vitit 2021 është: 10,014 milionë lekë, nga të cilat 46.50% janë në euro (ekuivalenti në lekë 4,657 milionë) dhe 6,32% në USD (ekuivalenti në lekë 634 milionë). Gjatë vitit 2021 vihet re një rritje e obligacioneve me ofertë private të emtuara në valutë.

Grafik 12: Obligacionet me ofertë private të emetuara dhe të pashlyera

Grafik 13: Pesha e obligacioneve në Lek dhe në valutë kundrejt totalit të obligacioneve me ofertë private të emetuara dhe të pashlyera

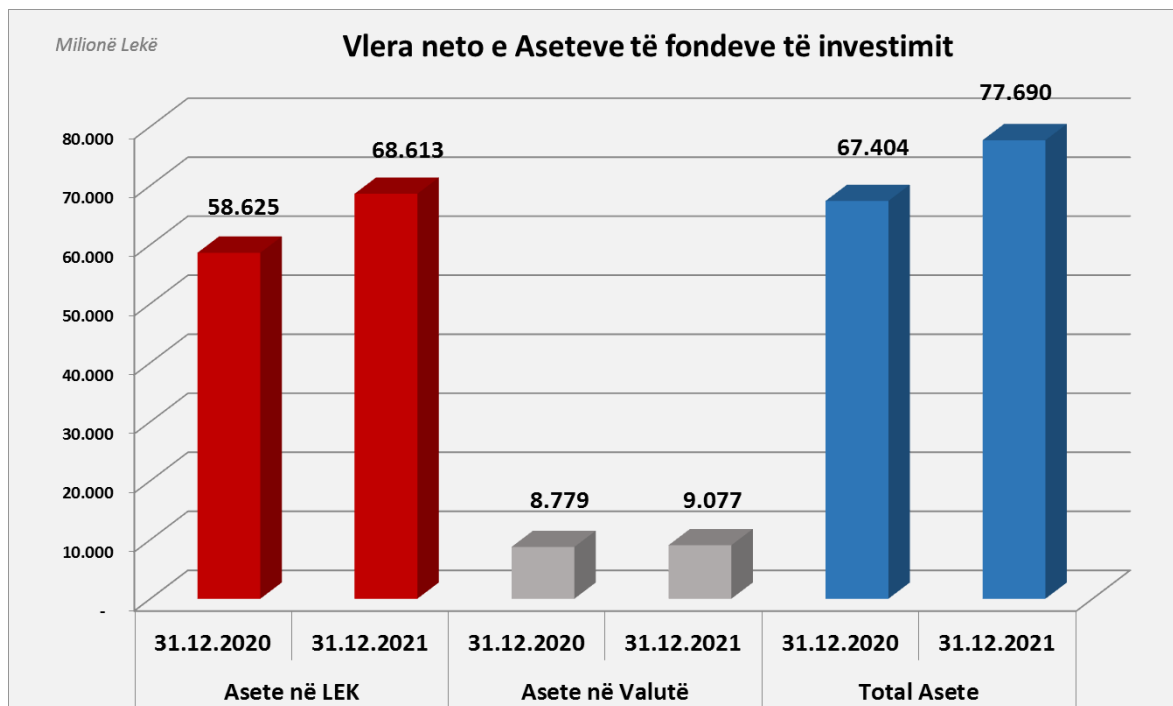
C. Tregu i Fondeve të Investimit dhe të Pensioneve

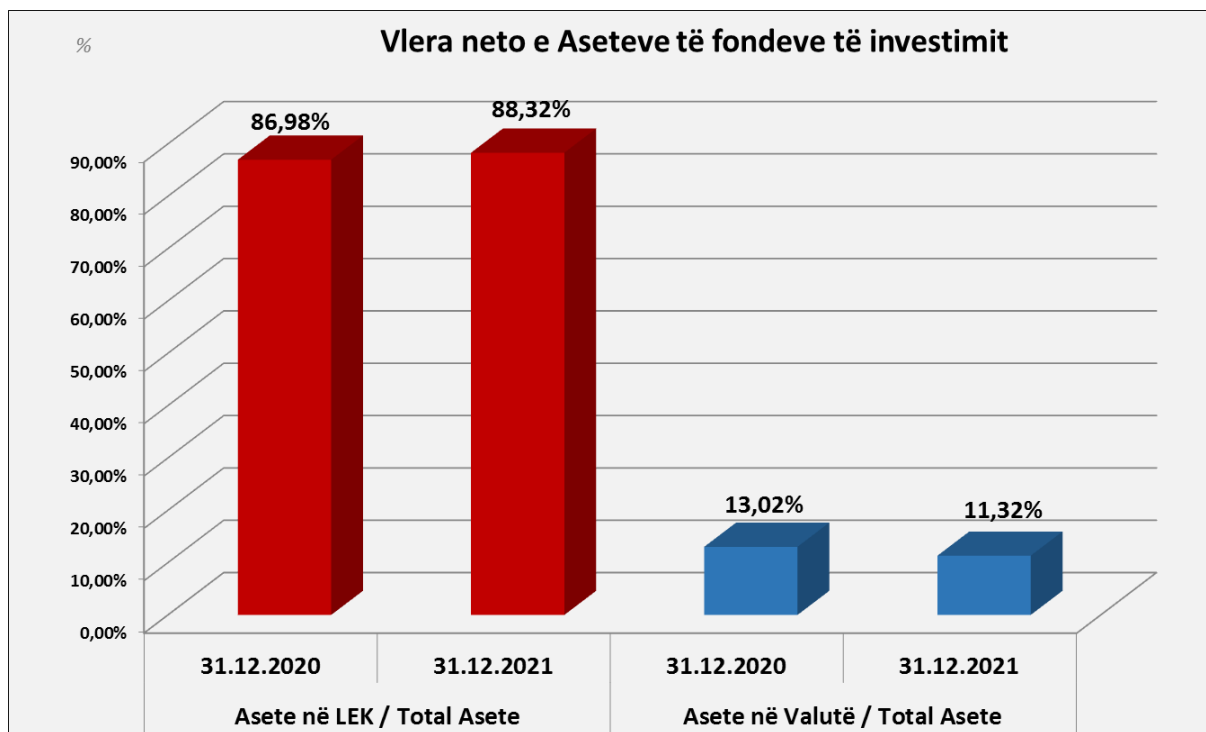
Në 31.12.2021, në tregun e fondeve të investimit operuan 11 fonde të hapura me ofertë publike, gjashtë nga të cilët kryejnë aktivitetin në valutë të huaj, kryesisht në Euro. Fondet e tjera të investimit kryejnë veprimtarinë në monedhën vendase Lekë.

Asetet neto të Fondeve, të cilët kryejnë të aktivitetin e tyre në valutë të huaj, janë rreth 75 mln Euro dhe zënë rreth 11.68% të totalit të aseteve neto të tregut. Edhe detyrimet e fondeve që mbahen përsëri në monedhën Euro, të cilat përfaqësojnë detyrimet ndaj shoqërisë administruese për tarifën e administrimit dhe detyrime për pagesat ndaj kuotambajtësit, dhe zënë rreth 8.39% të detyrimeve të tregut.

Asetet neto të fondeve të tjera të investimit, asetet dhe detyrimet e të cilave mbahen në monedhën vendase lekë, janë rreth 68.6 miliardë Lekë dhe zënë rreth 88.32% të totalit të aseteve neto të tregut. Gjatë vitit 2021, vlera e aseteve neto të fondeve në Euro ka pësuar rritje në krahasim me fundvitin 2020, si rezultat i hyrjes në treg të fondeve të reja, por pesha specifike që këto fonde zënë ndaj totalit të aseteve neto të tregut të fondeve të investimit është ulur nga 13.02% në 11.68%.

Grafik 14: Vlera Neto e Aseteve të fondeve të investimit

Sa i përket fondeve të pensioneve vullnetare, ato e kryejnë tërësisht aktivitetin e tyre në lekë.

III. Përfundime

Pesha e vlerës së asetëve që administrohen prej subjekteve të mbikëqyrura nga Autoriteti është relativisht e ulët. Gjithashtu, bazuar në të dhënat e mësipërme, niveli aktual i përdorimit të valutës (Euro-s) në tregjet e mbikëqyrura nga AMF është në nivele përgjithësisht të ulëta dhe i diktuar nga profili i primtarisë së institucioneve të mbikëqyrura.

Autoriteti do të monitorojë zhvillimet në këto tregje dhe më konkretisht do të fokusohet në drejtim të rritjes së transparencës për produktet që iu ofrohen *investitorëve*, veçanërisht në drejtim të evidentimit dhe kuptimit sa më të qartë të rrezikut (të drejtpërdrejtë ose të tërthortë) të kursit të këmbimit.